

JAAJIA.

30

MŰVÉSZETI LAP.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN ÉS 15-ÉN. @ A SZINHÁZI IDÉNY ALATT MINDEN NAP.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 8 KORONA. @ EGYES SZÁMONKINT 10 FILLÉR. @ A SZINI IDÉNY ALATT 6 FILLÉR.

Szerkeszti: HERGER TIHAMÉR.

Ujvidék.

1904 április 4.

2. szám.

BÉRLET
SZÜNET

Ma husvéthétfőn, 1904. évi április hó 4-én, két előadás!

BÉRLET
SZÜNET

Délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor félhelyárral:
Csókon szerzett vőlegény.

Eredeti énekes népies bohózat tánccal 3 felvonásban.
Irtá: Szigeti I. Zenéjét: Serly Lajos.

Este 7 $\frac{1}{2}$ órakor rendes helyárral:

CZIGÁNYBÁRÓ.

Operette 3 felv. Jókai Mór hasoncímű regénye után irtá:
Schnitzler, zenéjét szerzette: Strausz János.

SZEMÉLYEK:

| | |
|---------------------|----------------|
| Csontay Lőrincz | Nagy Dezső |
| Béla, unokaöccse | Almásy Endre |
| Eszti, rokona | Erdős Alice |
| Ábray Irén | Tury Mariska |
| Baranyai Kálmán | Déry Béla |
| Olga, neje | Hevesy Guszti |
| Trauer, katonaorvos | Magyari Lajos |
| Irmagi úr | Halász Alfréd |
| Irmaginé | Déry Ilona |
| Futaky | Latabár |
| Ripacs | Károlyi |
| Nefelejts | Károlyiné |
| Gyuri | Bombay |
| Ferkó | Ádám Győző |
| Centifolia | Rajna Aranka |
| Egy úr | Kőszegi Károly |
| Egy szolgáló | Láng Lajos |
| Előjáró | Földesy |
| 1 | Latabárné |
| 2 | Kertay Ilka |
| 3 | Déry Béláné |
| 4 | Molnár Juliska |
| 5 | Déry Rózsi |
| 6 | Fehér Margit |
| 7 | Kozma Margit |
| 8 | Halász Anna |

kóbor színészek

inasok

leány

SZEMÉLYEK?

| | |
|---------------------------------------|------------------|
| Zsupán Kálmán, gazdag sertéskereskedő | Nagy Dezső |
| Arzena, leánya | Szilasy Etel |
| Mirabella, gouvernantja | Károlyiné Emilia |
| Ottokár, fia | Latabár Árpád |
| Carnero, királyi biztos | Magyary Lajos |
| Czipra, cigányasszony | Kövessyné |
| Saffi, leánya | Ruzsinszky Ilona |
| Barinkay Sándor, tönkrejutott nemes | Áldory László |
| Gábor, diák | Rózsa Sándor |
| Pali | Ádám Győző |
| Józsi | Kőszegi Károly |
| Ferkó | Bombay Gusztáv |
| Mihály | Földesy Vilmos |
| Miska, hajóslegény | Láng Lajos |
| Nina | Hevesy Mariska |
| Pista, Zsupán szolgája | Rajna Aranka |
| 1 | Fehér Margit |
| 2 | Halász Anna |
| 3 | Molnár Juliska |
| 4 | Déry Ilona |
| 5 | Rácz Géza |
| 6 | Déry Béláné |
| 7 | Kozma Margit |
| 8 | Déry Rózsi |
| 9 | Vajda Elek |
| 10 | Rácz Géza |

Katonák, toborzók, cigányok.
Toborzó tánc. Lejtik: Déry Rózsi és Láng Lajos.

HAJEK FÜLÖP, cukrász

Ujvidék, Futtaki-utoza.

Ajánlja sajátkezüleg és felügyelete alatt naponta frissen készített:
crém-süteményeit, kelt tésztáit, briost és különféle tortáit.

KÜLÖNLEGESSÉGEK: Lakodalmi és különböző estélyekhez való
teljes összeállítások, seccsiós torta, parfait, Kugler-dessert és tej-
habcrém-bonbonok.

Vajas-dessertek Wagner-féle teavajból.

Jovanovics Pánta

fényképészeti műterme

UJVIDÉK, Fő-uteza 9. szám.

Készít — a legkényesebb igényeket is kielégítő — a fényképészet
körébe vágó összes munkákat, valamint nagyításokat és festménye-
ket a legegyszerűbbektől a legművésziesebb kivitelben.

Gyors szállítás mellett árai a legmérsékeltebbek.

Steiner Gyula, férfi- és női-divatáru raktára

Ujvidék I. Ferencz József-tér, a „Vasember“-hez, Andrássy-utca sarkán.

Dusan felszerelt raktár: fehérnemű- és szövöttáruk, nap- és esernyők, vállfüzők, férfi- és női szabó kellékek, illatszerek, női kézimunkák, ruhadiszek stb. stb.

→ *N Hammerli-féle híres pécsi bőrkesztyűk egyedüli főraktára.* ←

Csókon szerzett völegény.

A darab meséje.

Csontai Béla szerelmes Ábray Irén színésznőbe, azonban házasságra lépésüket mindenképen megakadályozza Béla nagybátyja az öreg Csontai Lőrincz. Az öreget mindenféleképpen próbálgatják megpuhítani, de nem sikerül. Végre az öreg a folytonos zaklatást megsokallva kijelenti, hogy avval a feltétellel hajlandó a házassághoz beleegyezését megadni, ha Iréntől — tudán kívül — hat csókot kap. Győzelem ittasan vonul vissza az öreg, mert biztosra veszi, hogy az be nem következhetik, amit feltételül kiszabott, s nem gondol arra, hogy egy szerelmes fiatal leány, ha még hozzá színésznő könnyen kifoghat rajta. Tényleg így is történik. Irén csellel s azáltal, hogy majd tót futnak, majd palócz menyecskének, zsidófitanak, cigányasszonynak s árva lánynak öltözködik egyenként csálja ki a feltétel hat csokját a mit sem sejtő Lőrincz bácsitól. Midőn a turpisság kiderül az öreg kénytelen szavát megtartani s beleegyezik a fiatalok házasságába.

A cigánybáró.

— A darab meséje. —

I. felvonás.

Zsupán gazdag sertéskereskedőnek birtoka határos a Barinkay nemes birtokkal. Zsupán az idők folyamán tekintélyes részt árkolt el a nemesi birtokból s ennél fogva érthetően kellemtlenül érinti őt Barinkay Sándor váratlan hazajötte. Hogy jogtalan eltulajdonítása napfényre ne kerüljön, a dolog legsimább elintézését abban látja, hogy leányát Arzenát Barinkayval, — kinek a leány első pillanatra megtetszett — összeházasítsa. Azonban a gőgös Arzena a züllött nemest visszautasítja,

ki sértett önérettel oly módon áll bosszut rajta, hogy az öreg Czipra cigányasszonynak szép leányával Szaffival lép — a cigányok szokása szerint — vadházasságra. Az örömtias cigányok erre vajdájuknak kiáltják ki.

II. felvonás.

Barinkay és Szaffi a cigánytanyán, a romok tövében töltik mézes napjaikat, hol a rég keresett családi kincset megtalálják. A hirtelen meggazdagodott Barinkáyt Zsupán ismét szeretné vejenek elfogadni s ezért Carnero királyi biztosnak bejelenti Barinkay vadházasságát s azt hazudja neki, hogy a talált kincs a hadikincstár rég keresett tulajdona. Ekkor azonban megérkezik Gábor deák s a toborzódal hatása alatt nemesak az önként beállott Barinkáyt, hanem a zavart okozó Zsupánt is besorozza huszárnak.

III. felvonás.

Barinkay és Zsupán visszatérnek a spanyol háborúból. Barinkay hőstettei végett királyi kitüntetésben részesül s harszban jelenik meg. Ekkor Gábor diák elébe vezeti hű Szaffiját, kit a királynő udvarhölgyévé fogadott s a volt szegény cigányleány boldogan borul a hős, dúsgazdag — cigánybáró — Barinkay Sándor keblére.

TÁRCZA.

PAULA.

(Francziából.)

I.

A Madelaine-templom ünnepi díszit öltött; vakító fényárban uszott a főoltár, viruló pámalombokat, virágfüzereket s drága szőnyeget rendeztek el műértő kezek.

Mind e jelek arra mutattak, hogy e szent helyen ama fényűző szertartások egyike fog végbemenni, a mely egyedül boldog halandók számára van fentartva.

Két bérruhás inas ezifrán himzett libériájukat sétáltatták a bámészködő néptömeg között; az elegánsabb közönség minden széket lefoglalt, halk beszéd hallatszott minden oldalról. Az illem szabályai megkövetelték ugyan, hogy csak félhangon folyhasson a társalgás, de ezért épen olyan fesztelenül csevegtek, mintha bármelyik párisi szalonban tárgyalták volna a napi eseményeket.

Elkésve érkezett néhány mondaine; ezek szórakozottan, színlelt áhitattal térdre borulva rövid imát rebegtek, mi alatt a templomban szétekintettek. Hízen szokatlan fényes főúri esküvőre várakozott itt a kíváncsi tömeg.

A párisi előkelő társaság egyik kedvelt fiatal tagja, d'Houblé Marcel, a daliás vicomte, vezette oltárhoz Ledru Gaetane kisasszonyt, kinek millióért versenyre kelt minden partie-vadász. A szép polgárleány odalán végre feltalálta az annyira óhajtott és keresett gazdagságot, melynek segítségével majdan újabb fényben ragyoghat a kopott ősi czimer.

Miután Gaetane teljesen árva volt, nem hozott a családba, fiatal mostoha nővérén kívül, semmiféle feszélyező rokonságot. A fiatal nővér, de Kernach Paula, atyja révén a legelőkelőbb, de annál szegényebb bretagnei nemességhez tartozott.

A leánykák egy párisi zárdában nevelkedtek, de nem nagyon vonzódtak egymáshoz; az egyik a milliók után, a másik pedig az előkelő rangért sóvárgott, habár kicsinyes irigykedéseket ügyesen el tudták palástolni színlelt dédelgetések leple alatt.

Jellem dolgában mégis nagyon különbözött egymástól a két testvér.

Gaetaneban önzéssel párosult nagyravágyás lappangott. Nagyon hiu volt s e mellett hideg természetű és számító;

HODOVÁNYI ANDOR, UJVIDÉK

SZOBA- ÉS DISZFESTŐ.

Készít: templomok, dísztermek, színházi és alkalmi díszleteket, valamint SZOBAFESTÉST a legizlésebb színösszeállításban.

Dús választék legújabb menyezeti- és falfestési mintákból, valamint tapeta és papirmachéban.

Osnabrück

Europa legelső és legelőkelőbb level-
papir-gyárának állandó és egyedüli
képviselője az egész délvidék részére

HERGER ÁGOSTON könyv- és papir-áruháza

Ujvidék, I., Ferencz József-tér 3,

az Erzsébet szálloda és a „Matioza Srpska“ épülete között.

érzelmein pedig minden körülmény kö-
zött feltétlenül tudott uralkodni.

Paula ellenben, heves, szenvedélyes
temperamentumánál fogva, a legmagasz-
tosabb, vagy a leghelytelenebb dolgokra
hagyta magát ragadtatni.

Azonban megnyílt a templom főkapuja
s az orgona hangjai mellett lassan,
ünnepélyes sorrendben bevonult a nász-
sereg.

Minden szem a mátkapár felé irá-
nyult; a férfiak szebbnek találták Paula
hamvas, üde arcát a menyasszony
hideg szépségénél.

A leendő vicomtesse hosszú uszályu,
brüsseli csipkével fedett ivoireszín satin
duchesse-toiletet viselt, a hagyományos
mirtusz-koszoruban pedig nagyszerű
gyémántok ragyogtak. Az asszonyok
kivétel nélkül Marcelért rajongtak, a ki
ma is olyan elegáns, olyan ellenállha-
tatlan tudott lenni.

Az esküvő szertartása végre meg-
kezdődött, utána áldást osztogat a
pap és hosszas beszédet intéz a fiatal
párhoz, kik elérzékenyülve hallgatják
az ünnepi szónoklatot. Mögöttük Paula
imádkozott, hévvel, áhitattal, e perc-
ben őszinte szívvel, minden utógondo-
lat nélkül könyörgött az Ég urához,
Gaetane s ama deli, szép ifju boldog-
ságáért!

A szertartásnak vége; nagy mozgás
támadt s a násznép a sekrestyébe vo-
nul, mialatt a nővérek ölelkeznek, de
ölelésük bensőbb, mint máskor; hisz
vannak ilyen áldásos percek, midőn
lelkünk eszményi magaslatokon réve-
dez s feledjük e földi élet viszontag-
ságait.

Miután Paula nevelését befejeztnek
tekintették — néhány nap előtt töltötte
be tizenhetedik évét — a családban el
lett határozva, hogy nővérénél fog
lakni, míg férjhez nem megy ő is; de

miután a fiatal pár nászutra kelt, Paula,
habár rövid időre, visszakerült a zár-
dába.

Itt találjuk tehát, pár órával az es-
küvő után; újra átélte annak minden
mozzanatát, gondolatai most messze,
a fiatal párnál kalandoznak. Megidézte
ő is lelkileg amaz ismeretlen férfi alak-
ját, kit egykoron követni fog az oltár-
hoz, ha csak nagy szegénysége nem
kényszeríti arra, hogy elviruljon; egye-
dül, elhagyatva, Gaetane boldog tűz-
helyénél. Visszagondolt a hódoló tö-
megre, az illatos, kábító légre, az
orgona édes-bus hangjaira, végre bele-
vegyült emlékei közé Marcel, szép,
finom hajusza, szelíd, de egyszersmind
parancsoló tekintete s midőn álomra
hajtotta csinos fejecskéjét, az új sógor
deli képmásának mosolygott álmában.

(Folyt. köv.)

MULT.

Színészetünk a XVIII. században.

Irta: PEISNER IGNÁCZ.



A nemzeti szí-
nészet születése
hazánkban szo-
ros összefüggés-
ben áll a nem-
zeti nyelvész-
lem ébredésével
a XVIII. szá-
zad végén. Míg
idegenül gondol-
kozó és érző főuraink a mult század-
ban fényes színházakat emelnek kas-
télyaikban, mint az Eszterházak Eszter-
házán, a Károlyiak Megyerben, a Baty-
tyányiak Rohoncson, a Rádayak Péczel-
en, az Erdődyek Pozsonyban, ahol
német, olasz és más nyelvű szindara-
bokat játszanak; míg a bécsi udvar
magyar mánásokot tesz meg udvari
színigazgatóknak, akik mint Eszterházy,

Ráday, Koháry a magyar föld verité-
kével idegen fényűzést táplálnak és a
bécsi udvar mulattására tönkre teszik
magukat; addig a hazai játékszin, a
magyar szó uttalanul bolyong a tehe-
tetlenség sivatagjában és elepedve ke-
resi a nemzeti jövő Kanaánját. Pesten
és Budán is csak a XVII. század vége
felé hangzik fel az édes anyanyelv a
szinpadon; addig idegen, többnyire
német nyelven játszottak kizárólag.
Pesten már 1790-től fogva játszott
több társulat rögtönzött darabokban és
parodiákban; állandóbb helyei ennek a
művészetnek voltak 1770-táján Pesten
a Reáltanoda-utca végén, a Kohlbacher-
kertben levő deszkasátor. Budán, a vár-
béli iskolatéren levő »Vörös sündisznó-
hoz« címzett vendéglő és a vízivárosi
főutczai »Fehér kereszt« vendéglő.
Ekkor mindinkább erősebb gyökeret
vert az az óhajlás, hogy állandó szin-
házat emeljenek és különösen József
császár nógatásai bírták rá a pesti ta-
nácsot, hogy 1771-ben bérbeadták Währ
Károly igazgatónak a pesti Dunaparkon
lévő régi mecsetet, a Rondellát színházi
czielokra. Ezt követte a budai aréna a
hidfő mellett, a várkert táján, melyet
Reischl ács épített 1783-ban és Rumpf-
Schikaneder társulata kapott bérbe.
Ezekben a színházakban németül ját-
szottak. De a fővárosi színházélet tu-
lajdonképen csak akkor vett lendületet,
mikor a helytartó tanács és a főbb
hivatalok 1784-ben Pozsonyból, Budára
kerültek. A társadalmi élet szükségletei
ugyanis ekkor mind élénkebben érez-
tették magukat és maga József császár
személyesen is részt vett ezekben a
mozgalmakban.

Először is avval hoztak rendet a za-
varos viszonyok közé, hogy az összes
budai és pesti játékhelyeket egy kézbe
adták, amidőn is Tusch Sebestyén gaz-

Cs. és kir. udvari szállító

MÜLLER J. L., ILIATSZER- ÉS PIPERESZAPPAN-GYÁROS
BUDAPEST.

Gyári raktár: Koronaherczeg-utczá 2. sz. — Gyár: Rottenbiller-utczá 36. sz.

BRISE DE VIOLETTES
a legjobb ibolyaillat.

Fenyőerdő illat a legkiválóbb orvosok
által ajánlva, élénkíti a légzőszerve-
ket, tehát nélkülözhetetlen minden lak-
osztályban.

BLAHA SERAIL-POUDER
Müller-féle a legjobb arcpor.
Ára 60 kr. és 1 forint.

Csász. és kir. udvari szállítók, Fülöp Szász-Coburg-Gothai Herceg Ó-Fensége szállítói

FRANÇOIS LAJOS és TÁRSA

PEZSCÖBOR-GYÁROSOK

MONOPOLE
VIN BRUT
CARTE BLANCHE

BUDAFOK

EXTRA DRY ENGLAND
TRANSYLVANIA
GRÉMENT ROSÉ

dag polgár 1785-ben 10 évre főbérlő lett, akitől azután egymásután Bulla, Bergopzoom, gróf Unwerth és Busch vették a színházakat albérlébe. De ezek a színházak nem feleltek meg a fokozott igényeknek és már 1785-ben akartak a Lánchíd-téren új színházat építeni, ugyan azon a helyen, hol e század hatvanas éveiben a budai népszínház épült. De e terv nagyon sokba került volna s e helyett az üresen álló karmeliták templomát és kolostorát József császár 1786 aug. 23-án kelt rendelete alapján 1787., 1788. években színházzá alakították át. A nemzeti játékszin eszméje eközben gyarapodott erőben; már 1773-ben egy névtelen röpirat szólal fel érdekében: »Entwurf zu einem ungarischen Nationaltheater«. Ráth Mátyás és Péczy József tovább fűzik a gondolatot a magyar folyóiratokban, sőt találkozott egy rajongó, (Soós Márton orvosnövendék), aki a gyakorlati életben is megakarta az eszmét valósítani, de igyekevése az általános részvétlenségen hajótörést szenvedett. A hosszú, félszázadig tartó gigászi küzdelmet a magyar és idegen színművészet közt Kelemen László indítja meg, aki ott hagyva biztos kenyerét, tisztos társadalmi állását, kibontja a nagy eszme zászlaját, a mely köré több lelkesedéssel, mint hivatottsággal sorakoznak: Baranyai Balázs, Fülöp István, Horváth János, Szomor Máté, Soós Márton, Moór Anna (a későbbi Rehákné), Tenneszky Francziska, Nagy Mária és Erzsébet. Olyan idő volt ez, amidőn még az értelmesebb hazafiak is ellene voltak a nemzeti játékszinnek, mert a »magyar nem komédiásnak való«, »a komédiás nem tisztességes ember« és »az előadott játékok megrabolják az egyszerű magyar nép jó erkölcsét«.

Mélyen megindítók a magyar színművészet kezdetei a fővárosban. Kele-

men László összetoborzotta társulatát, szerzett magának pártfogókat Ráday Pál gróf és Kazinczy Ferencz személyében, folyamodott a városhoz, a megyéhez és a helytartó tanácshoz, de minden igyekezetének csak az a gyümölcse volt, hogy elvben megengedték neki a játékot, de helyet nem adtak hozzá. Gróf Unwerth, a fővárosi színházak albérlője, csak hosszú, kinos tárgyalások után engedte meg, hogy a magyar színtársulat hat előadást tartsa, felváltva a budai arenában és a pesti rondellában, de úgy, hogy a bérlet jövedelme az övé legyen.

(Folyt. köv.)

HIREK.

Ruzsinszky Ilona. A »Cigánybáró« ma esti előadásban Saffi szerepében mutatkozik be nekünk Ruzsinszky Ilona, a nagyváradi Szigligeti színház volt nagyhirű primadonnája. Ruzsinszky a magyar színpad legkiválóbb drámai énekesnője. Gratulálunk Kövessynek, hogy sikerült neki színházunk számára ilyen erőt megnyerni. Az előadás iránt — érthetően — óriási nagy az érdeklődés.

„Az aranyhid“ Igen nagy érdeklődés mutatkozik a holnapi bemutató iránt. Színre kerül Gresac és Croisset bohózata: Az aranyhid, melyet Molnár Ferencz fordított. Vigszínházi darab s érdekességének jellemzésére megjegyezzük, hogy fenti színház egyik tagja a főpróba után azt mondta: »Szép, — de egy kicsit pikáns«. A nagy elővétel, zsúfolt házra enged következtetni.

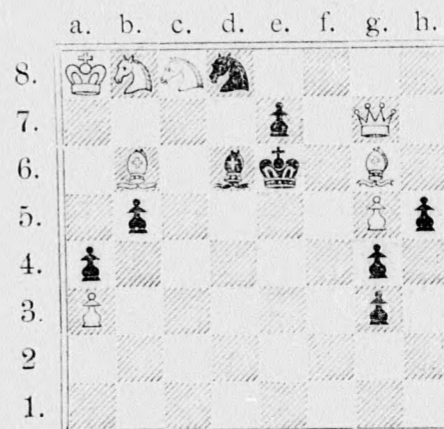
Lapunk előfizetőit tisztelettel kérjük, hogy ha lapunkat esetleg nem kapnák meg pontosan, ezen körülményt velünk tudassák.

Bérlet. Kövessy 20 előadásra bérletet nyit. Bérleteket elfogad Károlyi Lajos igazgatósági titkár és a színházi pénztár. A bérlet kezdődik a mint a gyűjtés befejeztetett. Árak a 20 előadásos ciklusra: Páholy 120 korona. Körszék (első 7 sorban) 32 kor., a 8., 9. és 10. sorban 26 kor.

Heti műsor. Kedd: »Aranyhid«. Szerda: »Sötétség«. Csütörtök: »Bob herceg«. Péntek: »Falu rossza«. Szombat: »Gasparone«. Vasárnap: »Menyecskék«.

SFINX.

Sakkrejtvény.



Fehér indul és 3-ik lépésre matot ad.

201.

Számrejtvény.

13. 13. 16. 25. 2. 9. színpad főalkotó része.
21. 22. 7. 14. ruha darab.
20. 1. 8. 12. eledel.
26. 3. 15. 8. női név.
24. 17. 5. 19. 7. testrészt.
10. 20. 6. közös anyánk.
23. 11. 13. 11. állat.
4. mássalhangzó.
1—26. Egy ismert dal kezdő sora.

Megfejtési határidő április hó 14-ig.

Helyes megfejtők között Petőfi összes költeményeit sorsoljuk ki.

Winkle István gőzsörfőzde Ujvidék.

1 pohár világos „Király“-sör 7 kr. — 1 pohár barna „Bajor“-sör 8 kr.

a sörfőzde sörosarnokában Ujvidék, Uri-utca 7. szám.

Naponta friss esapolás!

Kitűnő villásreggeli!

Külön étterem!

Szives pártfogásáért esedezik

Koplovics József, vendéglős.

— Minden szerdán és pénteken délelőtt halpaprikás! —

Nyomatott Hirschenhauser Benő könyvnyomdájában Ujvidéken.

ALAPITTATOTT 1850-ben.
Gyárt világos „KIRÁLY“ és
barna „BAJOR“-sört.